

Xabibullayev Najmiddin Muxiddin O'G'Li

E-mail: xabibullayevnajmiddin38@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-6531-4181>

Termiz davlat pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlarni o'qitish metodikasi
(Biologiya) mutaxassisligi magistranti

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada adolatli ijtimoiy siyosat yuritish va inson kapitalini rivojlantirish o'rtasidagi uzviy bog'liqlik ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Inson kapitali zamonaviy jamiyatda iqtisodiy o'sish, ijtimoiy barqarorlik, innovatsion taraqqiyot va fuqarolarning hayot sifatini oshirishning asosiy omillaridan biri sifatida qaraladi. Shu bilan birga, inson kapitalining shakllanishi faqat ta'lim tizimi yoki mehnat bozoridagi kasbiy malaka bilan cheklanmaydi. U sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya, oilaviy muhit, gender tengligi, hududiy imkoniyatlar, raqamli savodxonlik, munosib bandlik va institutsional adolat kabi ko'plab omillar bilan bevosita bog'liq. Jahon banki inson kapitalini sog'liq va ta'limning kelajakdagi ishchi kuchi unumdorligiga qo'shadigan hissasi orqali baholaydi, ya'ni inson kapitalidagi yo'qotishlar mamlakatning kelajakdagi daromad salohiyatini ham pasaytiradi. Maqolada adolatli ijtimoiy siyosatning mazmuni, inson kapitali tarkibi, uni rivojlantirish mexanizmlari hamda O'zbekiston sharoitida ushbu jarayonning ustuvor yo'nalishlari IMRAD talablari asosida yoritiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, adolatli ijtimoiy siyosat inson kapitalini rivojlantirishda faqat yordam ko'rsatish vositasi emas, balki uzoq muddatli strategik investitsiya vazifasini bajaradi.

Kalit so'zlar: adolatli ijtimoiy siyosat, inson kapitali, ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya, bandlik, teng imkoniyatlar, kambag'allikni qisqartirish, barqaror rivojlanish, O'zbekiston — 2030.

ABSTRACT

This article analyzes the theoretical and practical relationship between fair social policy and human capital development. Human capital is considered one of the key factors of economic growth, social stability, innovative development and improvement of citizens' quality of life. However, the formation of human capital is not limited to education or professional skills in the labor market. It is closely related to health care, social protection, family environment, gender equality, regional opportunities, digital literacy, decent employment and institutional justice. The article examines the content

of fair social policy, the structure of human capital, mechanisms of its development and priority directions for Uzbekistan based on the IMRAD format. The study concludes that fair social policy is not merely a system of social assistance, but a long-term strategic investment in national development.

Keywords: fair social policy, human capital, education, health care, social protection, employment, equal opportunities, poverty reduction, sustainable development, Uzbekistan 2030.

KIRISH

Bugungi globallashuv, texnologik yangilanish va iqtisodiy raqobat kuchayib borayotgan davrda mamlakatlarning rivojlanish salohiyati faqat tabiiy boyliklar, ishlab chiqarish quvvati yoki moliyaviy resurslar bilan belgilanmaydi. Eng muhim resurs — bu bilim, sogʻlom, kasbiy jihatdan tayyor, ijtimoiy faol va ijodiy fikrlaydigan insondir. Shu sababli inson kapitalini rivojlantirish XXI asr taraqqiyot strategiyalarining markaziy yoʻnalishiga aylandi. Inson kapitali mamlakatning iqtisodiy oʻsishi, innovatsion salohiyati, mehnat unumdorligi, ijtimoiy barqarorligi va xalqaro raqobatbardoshligiga bevosita taʼsir koʻrsatadi.

Adolatli ijtimoiy siyosat esa inson kapitalining shakllanishi va rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi. Agar jamiyatda sifatli taʼlim, tibbiy xizmat, ijtimoiy himoya, munosib ish oʻrinlari va huquqiy kafolatlar hamma uchun teng darajada mavjud boʻlmasa, inson kapitali notekis rivojlanadi. Bunday holatda ayrim ijtimoiy guruhlar oʻz salohiyatini toʻliq roʻyobga chiqara olmaydi. Natijada jamiyatda daromadlar tafovuti, kambagʻallik xavfi, ishsizlik, ijtimoiy begonalashuv va norasmiy bandlik kuchayadi.

Inson kapitali tushunchasi oddiy maʼnoda insonning bilimi va malakasi bilan bogʻliq boʻlsa-da, zamonaviy ilmiy yondashuvlarda u ancha keng talqin qilinadi. Unga taʼlim sifati, sogʻliq darajasi, mehnatga layoqat, kasbiy koʻnikmalar, innovatsion fikrlash, ijtimoiy moslashuvchanlik, madaniy saviya va raqamli kompetensiyalar kiradi. Jahon bankining inson kapitali yondashuvida ham sogʻliq va taʼlim kelajakdagi ishchi kuchining unumdorligini belgilovchi asosiy koʻrsatkichlar sifatida qaraladi. Bu yondashuv shuni koʻrsatadiki, ijtimoiy siyosatga sarflanayotgan mablagʻ faqat joriy xarajat emas, balki kelajakdagi iqtisodiy oʻsish va ijtimoiy barqarorlikka kiritilayotgan investitsiyadir.

Oʻzbekiston sharoitida mazkur mavzu alohida dolzarflik kasb etadi. Chunki mamlakatda yoshlar ulushi yuqori, mehnat bozoriga kirib kelayotgan yangi avlod soni katta, taʼlim va sogʻliqni saqlash tizimlarini modernizatsiya qilish zarurati mavjud. “Oʻzbekiston — 2030” strategiyasida har bir inson salohiyatini roʻyobga chiqarish uchun sharoit yaratish, taʼlim, tibbiyot va ijtimoiy himoya tizimlarini xalq ehtiyojlari

hamda xalqaro standartlarga moslashtirish ustuvor vazifalar sifatida ko'rsatilgan. Demak, adolatli ijtimoiy siyosat yuritish O'zbekistonning uzoq muddatli rivojlanishi uchun nafaqat ijtimoiy, balki iqtisodiy va strategik ahamiyatga ham ega.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, inson kapitali rivoji va ijtimoiy adolat o'rtasida ikki tomonlama bog'liqlik mavjud. Bir tomondan, adolatli ijtimoiy siyosat inson kapitali shakllanishiga imkon yaratadi. Ikkinchi tomondan, rivojlangan inson kapitali ijtimoiy adolatni mustahkamlaydi, chunki bilimli va malakali fuqarolar jamiyat hayotida faolroq ishtirok etadi, daromad topish imkoniyati kengayadi, ijtimoiy harakatchanlik oshadi. Shu jihatdan, ushbu maqolaning asosiy maqsadi adolatli ijtimoiy siyosat va inson kapitali rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlikni ilmiy asosda ochib berishdan iborat.

ADABIYOTLAR SHARHI

Inson kapitali nazariyasi iqtisodiyot fanida XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab keng rivojlandi. T. Shults insonning bilim va ko'nikmalariga sarflangan mablag'ni iqtisodiy investitsiya sifatida baholagan. Uning fikricha, ta'lim, sog'liq va malaka oshirishga kiritilgan sarmoya ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi. G. Bekker esa inson kapitali nazariyasini yanada kengaytirib, ta'lim, kasbiy tayyorgarlik, migratsiya va sog'liqni saqlash xarajatlarini shaxsning kelajakdagi daromadiga ta'sir qiluvchi omillar sifatida tahlil qilgan.

Biroq inson kapitalini faqat iqtisodiy unumdorlik bilan bog'lash yetarli emas. A. Senning "imkoniyatlar yondashuvi" inson taraqqiyotini daromad bilan emas, balki shaxsning tanlash erkinligi, munosib hayot kechirish imkoniyati va jamiyatdagi faol ishtiroki bilan izohlaydi. Bu yondashuv adolatli ijtimoiy siyosat uchun muhim nazariy asosdir. Chunki jamiyatda barcha fuqarolar teng imkoniyatga ega bo'lmasa, hatto iqtisodiy o'sish mavjud bo'lgan taqdirda ham, inson kapitali to'liq ro'yobga chiqmaydi.

J. Rawlsning adolat nazariyasi ham ijtimoiy siyosatni tushunishda muhim ahamiyatga ega. Rawlsga ko'ra, jamiyat institutlari eng avvalo adolat tamoyillariga asoslanishi kerak. Ijtimoiy-iqtisodiy tengsizliklar faqat eng zaif qatlamlar manfaatiga xizmat qilgan taqdirdagina axloqiy va siyosiy jihatdan asosli bo'ladi. Bu qarashdan kelib chiqib aytish mumkinki, ijtimoiy siyosat kuchli qatlamlarni yanada kuchaytirish emas, balki imkoniyati cheklangan, kam ta'minlangan va ijtimoiy himoyaga muhtoj guruhlarning salohiyatini ochishga xizmat qilishi lozim.

Zamonaviy xalqaro tashkilotlar ham inson kapitali va ijtimoiy siyosatni o'zaro bog'liq holda talqin qilmoqda. Jahon banki inson kapitalini sog'liq, ta'lim va kelajakdagi mehnat unumdorligi bilan bog'laydi. Xalqaro mehnat tashkilotining 2024–2026-yillarga mo'ljallangan Jahon ijtimoiy himoya hisobotida ijtimoiy himoya

qamrovi, iqlim o'zgarishi, adolatli o'tish va himoya tizimlarining universal ahamiyati yoritilgan. Bu manbalar ijtimoiy siyosatni tor ma'nodagi yordam mexanizmi emas, balki inson salohiyatini himoya qiluvchi, tiklovchi va rivojlantiruvchi tizim sifatida qarash zarurligini ko'rsatadi.

UNDPning 2025-yilgi Inson taraqqiyoti hisobotida sun'iy intellekt davrida inson taraqqiyoti yangi bosqichga kirayotgani, taraqqiyot texnologiyaning o'zidan ko'ra, odamlar undan qanday foydalanishi va uni jamiyat manfaatiga qanday yo'naltirishiga bog'liqligi ta'kidlanadi. Bu fikr inson kapitalining zamonaviy mazmunini kengaytiradi. Endi inson kapitali faqat o'qish-yozish yoki kasbiy malaka emas, balki raqamli savodxonlik, tanqidiy fikrlash, moslashuvchanlik, innovatsion yondashuv va ijtimoiy mas'uliyatni ham o'z ichiga oladi.

METODOLOGIYA

Ushbu maqola nazariy-tahliliy tadqiqot sifatida tayyorlandi. Tadqiqotda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv, kontent-tahlil va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Mavzu keng ijtimoiy-iqtisodiy xarakterga ega bo'lgani sababli maqolada inson kapitali faqat iqtisodiy ko'rsatkich sifatida emas, balki ta'lim, sog'liq, ijtimoiy himoya, bandlik va institutsional adolat bilan bog'liq kompleks hodisa sifatida o'rganildi.

Tadqiqotning ilmiy farazi quyidagicha belgilanadi: adolatli ijtimoiy siyosat inson kapitalini rivojlantirishning asosiy institutsional sharti hisoblanadi. Agar davlat ijtimoiy siyosati faqat qisqa muddatli moddiy yordam bilan cheklansa, u kambag'allik oqibatlarini yumshatishi mumkin, lekin inson kapitalining chuqur sabablarini bartaraf eta olmaydi. Aksincha, ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya, bandlik va hududiy rivojlanish siyosati o'zaro uyg'unlashgan holda yuritilsa, ijtimoiy siyosat iqtisodiy o'sishning ham, ijtimoiy barqarorlikning ham manbaiga aylanadi.

Tadqiqot obyekti sifatida adolatli ijtimoiy siyosat va inson kapitali rivojlanishi o'rtasidagi ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar tanlandi. Tadqiqot predmeti esa ushbu munosabatlarni shakllantiruvchi omillar, mexanizmlar va rivojlanish yo'nalishlaridan iborat. Maqolada xalqaro ilmiy adabiyotlar, Jahon banki, UNDP, Xalqaro mehnat tashkiloti va O'zbekistonning strategik hujjatlaridagi yondashuvlar asos qilib olindi.

NATIJARLAR

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, adolatli ijtimoiy siyosat inson kapitalini kamida besh asosiy yo'nalishda rivojlantiradi. Birinchi yo'nalish — ta'lim orqali teng imkoniyat yaratishdir. Ta'lim inson kapitalining asosiy poydevori hisoblanadi. Sifatli ta'lim olgan shaxs mehnat bozorida faolroq bo'ladi, yangi texnologiyalarni tezroq o'zlashtiradi, ijtimoiy muammolarni ongli tahlil qiladi va jamiyat hayotida faol ishtirok

etadi. Ammo ta'lim tizimida hududiy, ijtimoiy yoki iqtisodiy tafovutlar kuchli bo'lsa, inson kapitali ham notekis shakllanadi.

Ikkinchi yo'nalish — sog'liqni saqlash tizimidir. Sog'lom inson bilim oladi, mehnat qiladi, oilaviy va ijtimoiy vazifalarini bajaradi. Sog'liqdagi muammolar esa inson kapitalini pasaytiradi, mehnat unumdorligini kamaytiradi va ijtimoiy xarajatlarni oshiradi. Shu sababli profilaktika, birlamchi tibbiy yordam, ona va bola salomatligi, sog'lom ovqatlanish, ruhiy salomatlik va jismoniy faollik inson kapitali siyosatining muhim tarkibiy qismlari bo'lishi kerak.

Uchinchi yo'nalish — ijtimoiy himoya tizimidir. Har bir inson hayoti davomida kasallik, ishsizlik, nogironlik, qarilik, daromad pasayishi yoki oilaviy qiyinchilik kabi xavflarga duch kelishi mumkin. Kuchli ijtimoiy himoya tizimi ushbu xavflarning inson kapitaliga salbiy ta'sirini kamaytiradi. Xalqaro mehnat tashkiloti ijtimoiy himoyani universal qamrov, barqaror rivojlanish va adolatli o'tish jarayonining muhim sharti sifatida baholaydi.

To'rtinchi yo'nalish — munosib bandlikdir. Ta'lim va sog'liq orqali shakllangan inson kapitali mehnat bozorida samarali ishlatilmasa, jamiyat undan yetarli foyda olmaydi. Shuning uchun ish o'rinlari sifati, munosib ish haqi, mehnat huquqlari, yoshlar va ayollar bandligi, kasbiy qayta tayyorlash, norasmiy bandlikni qisqartirish kabi masalalar inson kapitali rivojining ajralmas qismidir.

Beshinchi yo'nalish — institutsional adolat va ishonchdir. Fuqarolar davlat institutlariga ishonsa, ta'limga, sog'liqqa va kasbiy rivojlanishga ko'proq sarmoya kiritadi. Agar jamiyatda korrupsiya, tanish-bilishchilik yoki xizmatlardan foydalanishda adolatsizlik mavjud bo'lsa, bilimli va malakali insonlarning salohiyati to'liq namoyon bo'lmaydi. Bunday sharoitda inson kapitali emas, norasmiy aloqalar ustunlik qilishi mumkin. Bu esa uzoq muddatda jamiyatning rivojlanish sifatiga zarar yetkazadi.

Quyidagi jadval adolatli ijtimoiy siyosatning inson kapitaliga ta'sirini umumlashtiradi.

Ijtimoiy siyosat yo'nalishi	Inson kapitaliga ta'siri	Kutiladigan natija
Maktabgacha ta'lim	Bolaning nutqi, tafakkuri, ijtimoiy moslashuvi rivojlanadi	Teng start imkoniyatlari
Umumiy va oliy ta'lim	Bilim, kasbiy tayyorgarlik, tanqidiy fikrlash shakllanadi	Raqobatbardosh kadrlar
Sog'liqni saqlash	Mehnatga layoqat va hayot sifati oshadi	Sog'lom va faol aholi

Ijtimoiy siyosat yo'nalishi	Inson kapitaliga ta'siri	Kutiladigan natija
Ijtimoiy himoya	Hayotiy xavflar yumshatiladi	Ijtimoiy barqarorlik
Bandlik siyosati	Malaka real daromadga aylanadi	Kambag'allik qisqaradi
Raqamli savodxonlik	Texnologiyalardan foydalanish kuchayadi	Innovatsion iqtisodiyot rivojlanadi
Institutsional adolat	Davlatga ishonch ortadi	Fuqarolik faolligi kuchayadi

MUHOKAMA

Adolatli ijtimoiy siyosatni inson kapitali bilan bog'lashda eng muhim masala — ijtimoiy xarajatlarni investitsiya sifatida ko'rishdir. Ta'limga, sog'liqni saqlashga, ijtimoiy himoyaga yoki kasbiy tayyorgarlikka ajratilgan mablag' qisqa muddatda davlat budjeti uchun xarajat bo'lib ko'rinadi. Ammo uzoq muddatda bu mablag'lar malakali ishchi kuchi, yuqori mehnat unumdorligi, innovatsiyalar, soliq tushumlari, ijtimoiy barqarorlik va kambag'allikning kamayishi orqali jamiyatga qaytadi.

Shu bilan birga, har qanday ijtimoiy dastur avtomatik ravishda inson kapitalini rivojlantirmaydi. Dastur aniq maqsadga ega bo'lmasa, natijasi o'lchanmasa, byurokратиya va korrupsiya bilan to'qnashsa yoki mahalliy ehtiyojlarga mos bo'lmasa, u samarasiz bo'lib qoladi. Shuning uchun adolatli ijtimoiy siyosatda shaffoflik, manzillilik, natijadorlik va jamoatchilik nazorati muhim ahamiyatga ega.

O'zbekiston sharoitida eng muhim vazifalardan biri hududiy tengsizlikni kamaytirishdir. Chunki inson tug'ilgan hudud uning ta'lim sifati, tibbiy xizmatdan foydalanishi, internetga kirish imkoniyati, kasb tanlashi va kelajakdagi daromadiga ta'sir ko'rsatadi. Agar chekka hududlardagi yoshlar sifatli ta'lim, laboratoriya, internet, kutubxona, malakali o'qituvchi va zamonaviy kasb-hunar imkoniyatlaridan chetda qolsa, inson kapitali rivojida chuqur tafovut paydo bo'ladi.

Yana bir muhim masala — ta'lim mazmunining mehnat bozori ehtiyojlari bilan mosligi. Faqat diplom berish inson kapitalini rivojlantirmaydi. Real inson kapitali shaxs mustaqil fikrlay olganda, muammoni hal qila olganda, kasbiy bilimni amaliyotda qo'llay olganda va o'z sohasida yangilik yaratishga qodir bo'lganda shakllanadi. Shu sababli ta'lim tizimida nazariya va amaliyot uyg'unligi, ish beruvchilar bilan hamkorlik, dual ta'lim, laboratoriya mashg'ulotlari, raqamli vositalardan foydalanish va ilmiy-tadqiqot faoliyatini kuchaytirish zarur.

Raqamli transformatsiya ham inson kapitali siyosatining ajralmas qismiga aylanmoqda. Sun'iy intellekt, avtomatlashtirish, raqamli platformalar va masofaviy xizmatlar inson mehnati mazmunini o'zgartirmoqda. UNDPning 2025-yilgi hisobotida

AI davrida rivojlanish insonlarning yangi texnologiyalardan qanday foydalanishi va ularni jamiyat manfaatiga qanday yo'naltirishiga bog'liqligi ta'kidlanadi. Demak, raqamli savodxonlik, axborot xavfsizligi, tanqidiy fikrlash va texnologik moslashuvchanlik kelajak inson kapitalining asosiy belgilaridan bo'lib bormoqda.

Biologiya ta'limi nuqtayi nazaridan ham inson kapitali masalasi alohida ahamiyatga ega. Chunki biologiya fani inson salomatligi, ekologik madaniyat, sog'lom turmush tarzi, genetik savodxonlik, oziq-ovqat xavfsizligi va atrof-muhitga mas'uliyatli munosabatni shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Biologiya o'qitish metodikasini takomillashtirish orqali o'quvchilarda nafaqat fan bilimlari, balki hayotiy kompetensiyalar, sog'liqni saqlash madaniyati, ekologik tafakkur va ilmiy dunyoqarash rivojlanadi. Bu esa inson kapitalining nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va madaniy sifatini ham oshiradi.

TAKLIF VA TAVSIYALAR

Adolatli ijtimoiy siyosat orqali inson kapitalini rivojlantirish uchun avvalo ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya va bandlik siyosatini yagona tizim sifatida boshqarish lozim. Bu sohalar alohida-alohida ishlasa, natija cheklangan bo'ladi. Masalan, maktab sifati oshirilsa-yu, bolalar sog'lig'i yoki oilaviy ijtimoiy sharoiti e'tibordan chetda qolsa, ta'lim natijasi kutilgan darajada bo'lmaydi. Yoki kasbiy ta'lim rivojlansa-yu, mehnat bozorida mos ish o'rinlari bo'lmasa, inson kapitali to'liq ishga tushmaydi.

Maktabgacha ta'lim va erta rivojlanish dasturlarini kuchaytirish zarur. Inson kapitali bolaning ilk yoshlaridan shakllanadi. Shu sababli ona va bola salomatligi, to'g'ri ovqatlanish, erta nutq rivoji, oilaviy tarbiya, maktabgacha ta'lim sifati va pedagoglar malakasi ustuvor bo'lishi kerak.

Hududlar kesimida ta'lim va sog'liq xizmatlari sifatini tenglashtirish lozim. Chekka hududlarda zamonaviy maktablar, laboratoriyalar, internet, malakali pedagoglar va tibbiy xizmatlar yetishmasligi inson kapitalini zaiflashtiradi. Shuning uchun resurslarni taqsimlashda faqat aholi soni emas, hududiy ehtiyoj, ijtimoiy xavf va rivojlanish tafovutlari ham hisobga olinishi kerak.

Ijtimoiy himoya tizimini faollashtiruvchi mexanizmga aylantirish kerak. Yordam oluvchi fuqaro doimiy passiv holatda qolmasligi, balki kasb o'rganish, bandlik, tadbirkorlik, ta'lim yoki sog'lomlashtirish dasturlariga jalb qilinishi maqsadga muvofiq. Bunda moddiy yordam, kasbiy tayyorgarlik va ishga joylashtirish o'zaro bog'lanishi kerak.

Raqamli savodxonlikni inson kapitalining asosiy elementi sifatida rivojlantirish lozim. Bu faqat kompyuterdan foydalanish emas, balki axborotni tahlil qilish, sun'iy

intellekt vositalaridan mas'uliyatli foydalanish, onlayn xavfsizlik, raqamli xizmatlardan foydalanish va yangi kasblarga moslashish qobiliyatini anglatadi.

Biologiya va tabiiy fanlarni o'qitishda inson kapitali yondashuvini kuchaytirish kerak. Biologiya darslari o'quvchilarda sog'lom turmush tarzi, ekologik mas'uliyat, ilmiy fikrlash va hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qilishi lozim. Bu esa ta'limning amaliy qiymatini oshiradi.

XULOSA

Adolatli ijtimoiy siyosat va inson kapitalini rivojlantirish bir-biridan ajralmas jarayonlardir. Inson kapitali jamiyatning eng muhim strategik boyligi bo'lib, u ta'lim, sog'liq, kasbiy ko'nikma, ijtimoiy faollik, raqamli savodxonlik va madaniy salohiyat orqali shakllanadi. Adolatli ijtimoiy siyosat esa ushbu imkoniyatlardan barcha fuqarolar foydalanishi uchun zarur sharoit yaratadi.

Maqolada olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy siyosatni faqat nafaqa, yordam puli yoki qisqa muddatli qo'llab-quvvatlash bilan cheklash noto'g'ri. Bunday yondashuv muammoning oqibatini yumshatadi, ammo sabablarini bartaraf etmaydi. Haqiqiy adolatli ijtimoiy siyosat insonni qaram holatda saqlash emas, balki uning salohiyatini ochish, mustaqil daromad topish, sog'lom yashash, sifatli ta'lim olish va jamiyat hayotida faol ishtirok etish imkoniyatini yaratishi kerak.

O'zbekiston uchun inson kapitalini rivojlantirishning eng muhim yo'nalishlari sifatli ta'lim, samarali sog'liqni saqlash, manzilli ijtimoiy himoya, yoshlar va ayollar bandligi, hududiy tenglik, raqamli savodxonlik va institutsional adolatdan iborat. "O'zbekiston — 2030" strategiyasida ham inson salohiyatini ro'yobga chiqarish, ta'lim, tibbiyot va ijtimoiy himoya tizimlarini takomillashtirish muhim ustuvorlik sifatida belgilangan.

Umumiy xulosa shuki, adolatli ijtimoiy siyosat xarajat emas, balki kelajak avlodga, iqtisodiy barqarorlikka va milliy taraqqiyotga kiritiladigan uzoq muddatli investitsiyadir. Biroq bu investitsiya natija berishi uchun siyosat aniq maqsadga, shaffof boshqaruvga, natijadorlik mezonlariga va real ehtiyojlarga asoslanishi zarur. Inson kapitali rivojlangan jamiyatda iqtisodiy o'sish ham, ijtimoiy barqarorlik ham, fuqarolarning hayot sifati ham yuqori bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risida"gi PF-158-son Farmoni. — 2023-yil 11-sentabr.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni. — 2022-yil 28-yanvar.

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha bo‘lgan davrdagi strategik maqsadlari va ustuvor yo‘nalishlarini samarali amalga oshirishga oid chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-21-son Farmoni. — 2026-yil 16-fevral.
5. O‘zbekiston Respublikasi aholisini ijtimoiy himoya qilish strategiyasi. — Toshkent: Lex.uz, amaldagi normativ-huquqiy hujjat.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yangi tahrirdagi O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasini amalga oshirish bo‘yicha birinchi navbatdagi chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-67-son Farmoni. — 2023-yil 8-may.
7. Mirziyoyev Sh. M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. — Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
8. Mirziyoyev Sh. M. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. — Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
9. Mirziyoyev Sh. M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. — Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
10. Saifnazarov I., Sultanov T. Inson kapitalini rivojlantirish omillari // “Yangi O‘zbekiston huquqiy, dunyoviy va ijtimoiy davlat sifatida rivojlanishining ijtimoiy, falsafiy, iqtisodiy va siyosiy masalalari” mavzusidagi ilmiy materiallar. — 2024.
11. Ashurova G. G. Adolatli ijtimoiy siyosat yuritish, inson kapitalini rivojlantirish // PEDAGOGS international research journal. — 2024.
12. Alimardonova G. A. Inson kapitali va uni rivojlantirish omillari menejmenti // Iqtisodiyot va jamiyat yo‘nalishidagi ilmiy maqola. — 2023.
13. Qosimov F. Inson kapitalini rivojlantirishning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati // FarDU ilmiy xabarlari. — 2025.
14. Xudayorov F. B. O‘zbekistonda ijtimoiy siyosatning asosiy yo‘nalishlari va rivojlanish bosqichlari // MESAS ilmiy konferensiya materiallari. — 2026.
15. Inson kapitali iqtisodiyoti. O‘quv qo‘llanma. — Unilibrary elektron kutubxonasi.
16. O‘zbekiston — 2030 strategiyasini “Yoshlar va biznesni qo‘llab-quvvatlash yili”da amalga oshirishga oid ilmiy-amaliy materiallar. — Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, 2024.
17. Raxmatullayeva S. Inson kapitalining Yangi O‘zbekistondagi ijtimoiy o‘rni // Ilmiy kutubxona elektron bazasi. — 2025.
18. Abdupattayev X. A. Yangi O‘zbekistonda inson kapitalini rivojlantirishda ijtimoiy himoya tizimining o‘rni // Ilmiy maqola. — 2025.
19. O‘zbekistonda inson kapitalini rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari // Iqtisodiyot va ta’lim yo‘nalishidagi ilmiy maqola. — 2026.